

Motion

1980/81:2121

av Olof Palme m. fl.

med anledning av proposition 1980/81:131 om vissa varvsfrågor,
m. m.

I vår partimotion angående varvsindustrin våren 1980 lämnade vi en utförlig redogörelse för den socialdemokratiska varvspolitiken. Den politik som vi där redovisade ligger fast och vi vill nu endast åter peka på vissa grundläggande utgångspunkter för våra ställningstaganden och förslag rörande den svenska varvsindustrins utveckling.

Den socialdemokratiska varvspolitiken har hela tiden haft en klar målsättning. En grundsats har varit att varvspolitiken – liksom industripolitiken i övrigt – måste vara långsiktig. Varvsnäringen är en tung industri, som inte kan utvecklas genom snabba kapacitetsförändringar eller produktionsomläggningar. Detta innebär att strukturomvandlingen måste planeras noga och att den med nödvändighet måste ta relativt lång tid. Det betyder också att omställningen inte kan genomföras utan stöd från samhällets sida.

Konkret har vår varvspolitik inneburit att vi stött den omvandling som skett och sker inom varvsindustrin. Vi har accepterat nödvändiga kapacitetsminskningar. Men vi har samtidigt krävt att neddragningar skall ske på ett sådant sätt och i en sådan takt att de varken skadar företagens överlevnadsförmåga eller utsätter de anställda och berörda regioner för oacceptabla påfrestningar. Vi har också varit beredda att ge ordentliga resurser för utveckling av nya produkter och verksamheter vid varven.

Denna grundsyn präglade i hög grad våra ställningstaganden och förslag vid 1978 och 1980 års riksdagsbehandlingen av varvsfrågorna. Från socialdemokratisk sida accepterade vi då fortsatta minskningar av kapaciteten vid varven. Vi krävde dock samtidigt att alla möjligheter skulle tas till vara för att vid varven utveckla de verksamheter som kunde bedömas ha en framtida livskraft, och vi föreslog erforderligt stöd till denna utveckling. Till en del fick vi i riksdagen stöd för våra förslag.

En annan utgångspunkt för den socialdemokratiska varvspolitiken har varit att struktur- och sysselsättningsfrågorna skall behandlas i ett sammanhang. Vid 1978 års riksdagsbehandling fick vi gehör för vårt förslag om en anställningsgaranti och särskilda insatser för att underlätta de varvsanställdas övergång till annan sysselsättning. Anställningsgarantin gällde för storvarven inom Svenska Varv AB. I Göteborg bildades en särskild organisation, Projekt 80 AB (P 80), för denna verksamhet. Erfarenheterna av P 80 är övervägande positiva. När varven år 1980 stod inför nya omfattande neddragningar föreslog vi från socialdemokratisk sida att anställningsgarantin dels skulle förlängas och gälla under även den då förestående omstruk-

tureringsperioden, dels skulle utvidgas till att också omfatta varven i Blekinge. Den borgerliga riksdagsmajoriteten avisade dock dessa krav.

Anställningsgarantin har därigenom upphört att gälla fr. o. m. årsskiftet 1980-81. I vad gäller P 80-projektet har regeringen bemyndigats att låta verksamheten fortsätta till viss del in på år 1981 om så erfordras.

Huvudsyftet med den socialdemokratiska varvspolitiken kvarstår oförändrat. Målet är att ge svensk varvsnäring en långsiktigt konkurrenskraftig produktionsinriktning och struktur. Efter den nödvändiga omställnings- och utvecklingsperioden måste företagen ha nått en sådan styrka att de kan bära sina kostnader. Såväl för samhället som för företagen och de anställda är det nödvändigt att varven kan drivas på normala villkor utan fortlöpande produktionsstöd. Samtidigt står vi fast vid vårt krav på att påfrestningarna för de anställda och de berörda regionerna måste mildras så långt det är möjligt och att statsmakterna har ansvaret för att så sker.

Mot våra förslag har de borgerliga regeringarna ställt en politik utan konstruktiva inslag. Man har okritiskt accepterat att produktionsresurserna raderas ut. Man har inte velat gå in i ett aktivt engagemang för att skapa ny produktion där fartogsbyggnationen minskar eller helt upphör och man har varit beredd att acceptera massavskedanden vid varven utan konkreta motåtgärder. Som framgått har det vid riksdagsbehandlingarna varit möjligt att åtminstone till en del korrigera denna destruktiva politik. I många avgörande frågor har dock den borgerliga riksdagsmajoriteten ställt sig bakom regeringspolitiken.

Tyvärr genomsyras även den nu aktuella regeringspropositionen av passivitet och uppgivenhet. Inte på någon punkt finns konstruktiva förslag i syfte att påverka utvecklingen i positiv riktning. Vad som sker inom Svenska Varv AB kommenteras endast mycket kortfattat trots att företaget på punkt efter punkt går ifrån den utvecklingsplan som låg till grund för riksdagens beslut för knappt ett år sedan och trots att resultatutvecklingen är betydligt sämre än vad som då förutsågs. Det enda konkreta ställningstagande som redovisas är att ytterligare särskilt stöd till varvsindustrin inte kommer att bli aktuellt.

Vad gäller de sysselsättningsmässiga konsekvenserna av de neddragningar som nu förestår är regeringen lika tomhänt. Här läggs ansvaret för vad som sker helt över på andra. Detta är i linje med den brist på ansvar man visat i liknande fall inom andra branscher, t. ex. stål- och skogsindustrierna. I propositionen finns sålunda inte en antydning om vad som kommer att ske med de över 4 000 personer som på några få år skall lämna varven i Landskrona/Malmö-området.

Men regeringen står inte bara tomhänt i sina propositioner till riksdagen. Det finns också anledning att rikta stark kritik mot regeringens sätt att fortlöpande handlägga varvsfrågorna. Från socialdemokratiska sida har vi vid många tillfällen haft anledning att påtala detta under senare år. Denna misskötsel är i själva verket väl så allvarlig som de otillräckliga förslagen till

riksdagen. Det är genom den löpande misskötseln som förutsättningarna för en positiv branschutveckling kraftigt försämras. Riksdagens möjligheter att påverka förhållandena blir härigenom begränsade.

Detta gäller i hög grad det sätt på vilket man från regeringens sida agerat i ägarrollen gentemot Svenska Varv. Här har man helt tappat kontrollen över utvecklingen. För flera av dotterbolagen är resultatutvecklingen synnerligen oroväckande med utomordentligt stora negativa avvikelser från budgeten. Vad gäller den framtida utvecklingen konstaterar industriministern i propositionen att riskerna för fortsatta negativa resultatavvikelser får bedömas som större än möjligheterna att uppnå bättre resultat. Samtidigt saknas genomarbetade planer för hur denna utveckling skall vändas. Den strukturplan som låg till grund för riksdagens beslut våren 1980 är i långa stycken inaktuell.

Så här kan det självfallet inte få fortsätta. Regeringen måste som representant för ägaren staten se till att konkreta planer för de enskilda enheterna tas fram så att såväl koncernens samlade utveckling som konsekvenserna för de berörda orterna kan bedömas. Vi utgår således från att regeringen så snart som möjligt redovisar en samlad och aktuell utvecklingsplan och finansieringsanalys för Svenska Varv.

Som redan nämnts är situationen i Svenska Varv mycket oroande. För att lösa problemen ställs stora krav på koncernens organisation och ledningsresurser. Det bör ankomma på regeringen att noga följa utvecklingen också i detta avseende så att koncernens samlade utvecklingsmöjligheter kan tas till vara fullt ut.

Även i övrigt har regeringens handläggning av varvsfrågorna varit minst sagt bristfällig. Som ett exempel kan nämnas turerna kring Kalmar Varv AB. Genom regeringens vägran att – tvärt emot industriministerns uttalanden – godkänna ett förslag till finansiell rekonstruktion som riksgäldskontoret utarbetat i samverkan med industridepartementet blev en konkurs oundviklig för Kalmar Varv AB. Möjligheterna att därefter rekonstruera varvet har även de ointetgjorts genom att regeringen vägrat att medverka. Vi återkommer till denna fråga senare i denna motion.

Ett annat exempel är den inventering av utvecklingsländernas behov av varvsprodukter som riksdagen begärde av regeringen i juni 1980. Från socialdemokratisk sida hade vi begärt en sådan inventering, som avsåg behovet av bl. a. färjor, bogserbåtar och fiskebåtar, dvs. produkter av intresse för särskilt de mindre och medelstora svenska varven. Enligt vad vi kunnat utröna har arbetet med denna inventering inte startats. Om så verkligen inte skett är det högst anmärkningsvärt. Det skall i det här sammanhanget också noteras att det särskilda stöd om 125 milj. kr. för export av varvsprodukter till utvecklingsländerna som riksdagen beslutade om år 1978 ännu inte utnyttjats till någon del. Näringsutskottet bör i samband med den nu förestående behandlingen av varvsfrågorna begära att regeringen redovisar de faktiska förhållandena i dessa frågor.

Tyvärr finns det inget som talar för att regeringen kommer att förändra sin varvspolitik och sin handläggning av varvsfrågorna till det bättre. Den nu framlagda propositionen talar i detta avseende sitt tydliga språk. Detta är beklagligt för företagen, de anställda och för de berörda kommunerna och regionerna.

Vi övergår nu till att behandla de frågor som aktualiseras i regeringspropositionen.

Öresundsvarvet AB

I sin proposition till riksdagen våren 1980 (prop. 1979/80:165) föreslog regeringen en total nedläggning av verksamheten vid Öresundsvarvet. Regeringen var dock inte beredd att ange någon tidpunkt för när all verksamhet skulle vara avvecklad vid varvet. Nedläggningstakten skulle i stället bestämmas med hänsyn till möjligheterna för de anställda att få nya arbeten. Någon beräkning av kostnaderna för denna i tiden obestämda nedläggning redovisades inte i propositionen. Inte heller föreslogs några nämnvärda insatser för att underlätta de 2 850 anställdas övergång till annan sysselsättning.

Mot detta förslag stod en utvecklingsplan för Öresundsvarvet som hade utarbetats av företagsledningen i samverkan med de anställda. Planen innebar en radikal omstrukturering och nedbantning av varvet. Nyproduktionen av fartyg skulle skäras ned kraftigt samtidigt som satsningar skulle ske på industrisidan och inom representationsverksamheten. Sammantaget skulle antalet anställda minska med drygt 1 000 personer.

Från socialdemokratisk sida stödde vi denna utvecklingsplan. Vi framhöll att den föreslagna verksamheten innebar ett risktagande, här liksom i all industriell produktion. Men det fanns ingen anledning att tro att utvecklingen skulle bli sämre än i regeringens opreciserade avvecklingsalternativ. Om satsningen lyckades skulle det finnas förutsättningar för en fortsatt, långsiktigt uthållig industriell verksamhet i Landskrona. Sannolikheten härför ökade genom att planen innebar en diversifiering av verksamheten vid Öresundsvarvet.

För att möjliggöra omstruktureringen mot delvis nya verksamhetsområden föreslog vi att Öresundsvarvet skulle ges ordentliga utvecklingsresurser, 100 milj. kr.

Vi underströk också mycket starkt såväl i vår motion som i de följande diskussionerna att framgången för Öresundsvarvet på ett helt avgörande sätt var beroende på den attityd till utvecklingsplanen som framför allt Svenska Varvs koncernledning men också industriministern intog. Vi var väl medvetna om att hela planen lätt kunde omintetgöras om viljan till detta fanns.

Riksdagens beslut blev att Öresundsvarvet skulle ges möjligheter att utvecklas i enlighet med den angivna planen.

De farhågor som vi hade angående viljan att från ansvarigt håll ge Öresundsvarvet en reell chans att genomföra omstruktureringen visade sig tyvärr välgrundade. Vi kan nu konstatera att utvecklingsplanen aldrig sattes i verket. Inga åtgärder har vidtagits för att börja omorienteringen av produktionen och för att anpassa verksamheten mot den föreslagna lägre nivån. Varvet saknade länge erforderlig ledningskapacitet. De särskilda utvecklingspengar som riksdagen anslagit har inte till någon del använts för Öresundsvarvet. I stället fattade styrelsen för Svenska Varv den 30 oktober 1980 – endast drygt fyra månader efter det att riksdagen ställt sig bakom den femåriga utvecklingsplanen – beslutet att Öresundsvarvet skulle avvecklas. De fackliga styrelserepresentanterna reserverade sig mot beslutet. Industriministern har bl. a. i riksdagen sagt att han för sin del inte fann anledning att söka påverka Svenska Varvs beslut.

I regeringspropositionen anges att skälet till Svenska Varvs beslut var att förlusterna vid Öresundsvarvet har blivit större än vad som förutsågs i utvecklingsplanen. Den enda siffra som anges är förlusten för år 1980, som uppgick till 344 milj. kr., vilket är drygt 200 milj. kr. mer än vad Svenska Varv budgeterat.

Här är det viktigt att klarlägga två saker. För det första så är hela resultatförsämringen jämfört med budget hänförlig till ett enda nybygge, nämligen en av färjorna till Gotlandsbolaget. Anledningarna till fördyringen är flera, men en mycket starkt bidragande orsak är beslut som legat helt utanför Öresundsvarvet. Svenska Varv beslutade sålunda – mitt under pågående byggnation – att andra motorer än de ursprungligen planerade skulle installeras. Detta betydde dels att arbetet försenades kraftigt, dels att omkonstruktioner i övrigt blev nödvändiga. Det skall observeras att ordertagningen helt bestämts av Svenska Varvs koncernledning, som även härigenom styrt verksamheten vid Öresundsvarvet.

För det andra kan tidigare och nuvarande förluster inte hänföras till den av riksdagen förordade utvecklingsplanen. Förlusterna beror på tidigare order, och man har fått bära dessa förluster, även om regeringsförslaget godkännts av riksdagen.

Sammanfattningsvis kan vi sålunda konstatera att man från regeringens och Svenska Varvs sida inte på minsta sätt försökt medverka till en positiv utveckling vid Öresundsvarvet i enlighet med riksdagens beslut. Redan detta är i hög grad klandervärt. Från koncernledningens sida har dessutom Öresundsvarvet offentligt odugligförklarats såväl före som efter riksdagsbeslutet. Vi har inte kunnat finna att industriministern tagit avstånd från detta koncernledningens agerande och därigenom understött riksdagsbeslutet.

Det var ett entydigt uppdrag från riksdagen att utvecklingsplanen skulle genomföras. Genom sitt agerande har regeringen och Svenska Varvs koncernledning i stället motarbetat en positiv utveckling vid företaget. Härigenom har riksdagsbeslutet åsidosatts på ett högst anmärkningsvärt sätt.

Möjligheterna att nu framgångsrikt kunna genomföra den tidigare beslutade utvecklingen vid Öresundsvarvet torde vara obefintliga. Alla ansträngningar måste nu i stället koncentreras på att på bästa sätt utnyttja varvets kvarvarande resurser och vidareutveckla och bygga ut näringslivet i Landskrona kommun.

Enligt Svenska Varv bör hela den nu befintliga orderstocken vid Öresundsvarvet färdigställas där. Härigenom kan personalavgången ske i långsammare takt än om delar av produktionen flyttas till annat varv. Nedläggningstidpunkten förskjuts då till första halvåret 1983.

I propositionen redovisas att Svenska Varv beräknat att kostnaderna för nedläggningen av Öresundsvarvet uppgår till 1 004 milj. kr. Då redan beviljade medel frånräknats kvarstår ett kapitalbehov på 672 milj. kr. Svenska Varv framhåller dock att det av olika skäl är svårt att beräkna kostnaderna för den treårsperiod under vilken avvecklingen är tänkt att ske.

Vi delar uppfattningen att den nuvarande orderstocken bör färdigställas vid Öresundsvarvet. Vi vill dock särskilt understryka att man inte som industriministern gör kan lägga hela ansvaret på de anställda vid varvet för att de förkalkylerade kostnaderna inte överskrids. Det är ett ansvar som till mycket stor del också åvilar koncernledningen, som bl. a. måste se till att Öresundsvarvet verkligen får reella möjligheter att bedriva en effektiv produktion. Risker är uppenbara att varvet under sin avveckling efter en tid kan komma att t. ex. lida brist på personal i nyckelbefattningar.

Som vi redan nämnt är det viktigt att man noga överväger i vilken utsträckning och hur de kvarvarande resurserna kan användas i framtiden. Vi finner det vara en riktig väg att Landskrona Finans i samarbete med Svenska Varv prövar detta. Vi anser att detta även bör omfatta en prövning av möjligheterna att också fortsättningsvis bedriva fartygsreparationer vid Öresundsvarvets nuvarande anläggningar. En sådan verksamhet bör ske i samarbete med Götaverken Cityvarvet. Det är inte uteslutet att ett avsevärt antal arbetsplatser vid varvet kan räddas genom en sådan verksamhet.

Kockums AB

Situationen vid Kockums är utomordentligt allvarig. Förlusten för år 1980 blev mer än dubbelt så stor som vad som hade budgeterats. Enligt industriministerns redovisning i propositionen är förklaringen härtill att kostnadskalkylerna överskreds väsentligt. Samtidigt gav marknadsbearbetningen inte tillfredsställande resultat. Enligt statsrådet är det nödvändigt med snabba åtgärder för att förbättra resultatet vid Kockums. En fortsatt verksamhet vid nuvarande kapacitetsnivå anser han innebära stora ekonomiska risker. Varvets nuvarande orderstock räcker en bit in på år 1982.

För att minska dessa risker har Kockums styrelse beslutat förbereda en snabb neddragning av verksamhetsvolymen till nivån 2,4 miljoner timmar.

Detta innebär att personalen behöver minskas med ca 1 500.

Den nu föreslagna neddragningen av kapaciteten löser inte Kockums problem. Vad som fortsättningsvis skall ske finns det såvitt vi har kunnat utröna inga mera genomarbetade uppfattningar om vare sig vid Kockums eller inom koncernledningen. Någon godkänd plan för företagets utveckling existerar inte, vilket industriministern också lakoniskt konstaterar i propositionen. Därutöver uttrycker han endast oro över resultatutvecklingen vid Kockums och säger att företaget kan komma att behöva prioritera något av de nuvarande affärsområdena.

I propositionen säger industriministern vid flera tillfällen att kraftfulla åtgärder måste vidtas för att vända utvecklingen inom Svenska Varv och dess dotterbolag. Vi instämmer till fullo i detta konstaterande och vill understryka att detta gäller i särskilt hög grad för Kockums. Vad som emellertid är mildt uttryckt förvånande är att industriministern bara nöjer sig med att konstatera detta behov. I propositionen finns inget sagt om vad dessa kraftfulla åtgärder kan och bör innebära. En nära till hands liggande tolkning av industriministerns uttalande blir därför att han i första hand avser fortsatta kapacitets- och sysselsättningsminskningar.

Från socialdemokratisk sida kan vi inte acceptera en sådan defaultism. Vi har tidigare i denna motion framhållit att regeringen måste se till att en plan för den framtida utvecklingen av Svenska Varv utarbetas och redovisas. I en sådan skall också ingå en plan för Kockums. Tillräckliga resurser måste snarast sättas in för att finna vägar för att ta till vara och på bästa sätt utnyttja de resurser och utvecklingsmöjligheter som finns vid Kockums och därmed trygga en långsiktig fortlevnad av varvet. Regeringens ansvar kan inte, som man nu försöker göra, begränsas till att passivt åse utvecklingen vilken den än blir och därefter som enda åtgärd förelägga riksdagen förslag om nya och omfattande neddragningar. Situationen vid Kockums är så allvarlig att regeringen i stället måste aktivt medverka i försöken att finna bärkraftiga lösningar på varvets problem.

Vi vill i det sammanhanget också peka på det arbete som pågår inom företaget med projektet Kockums Resurs. Projektet innebär att man skapar en särskild avdelning inom företaget, där den personal som inte utnyttjas för uppgifter i anslutning till fartygsproduktionen sysselsätts i annan verksamhet. Denna verksamhet skall bl. a. bestå av försäljning av tjänster och utveckling av nya produktidéer. Projektet Kockums Resurs behandlas närmare i en senare del av denna motion.

Karlskronavarvet AB

Riksdagen ställde sig våren 1980 bakom Svenska Varvs planer på att ge Karlskronavarvet en mera renodlat marin inriktning. Samtidigt konstaterades dock att denna verksamhetsinriktning ger varvet begränsade möjligheter att påverka sin försäljningsvolym. Enligt riksdagen måste hänsyn

härtill tas när lönsamhetskrav ställs på varvet. Regeringen gavs också ett särskilt ansvar för sysselsättningen vid varvet.

Riksdagens ställningstaganden grundades på de socialdemokratiska förslagen. Vi hade i vår motion understrukit att åtgärder måste vidtas för att förbättra varvets beläggningssituation. Vi hade anledning att förmoda att regeringen efter riksdagens uttalande skulle ta ett ansvar för varvets utveckling.

Så har dock inte skett. I regeringspropositionen konstateras att Svenska Varvs strukturplan inte kunnat fullföljas. Av propositionen kan inte utläsas att någon som helst åtgärd vidtagits från regeringens sida för att möjliggöra detta. Karlskronavarvets styrelse har därför beslutat att minska personalstyrkan vid varvet med ca 500 personer. Den nya kapaciteten skulle därigenom minskas från strukturplanens 1 miljon timmar till 750 000 timmar.

Det är ännu inte ett år sedan den nya verksamhetsinriktningen slogs fast för Karlskronavarvet. Det är med hänsyn härtill inte förvånande att erforderliga marknadsgenombrott hittills inte kunnat ske på de delvis nya verksamhetsområdena. Det skall vidare observeras att Karlskronavarvet är en av de enheter inom Svenska Varv för vilken det saknas en av styrelsen godkänd plan för utvecklingen.

Enligt vår mening bör Karlskronavarvet ges ytterligare tid för sin marknadsbearbetning och omorientering innan kapaciteten dras ned så drastiskt som varvsstyrelsen föreslagit. Varvet har f. n. offerter ute på en rad objekt. Detta ställningstagande ligger helt i linje med riksdagens tidigare nämnda uttalande rörande det särskilda sysselsättningsansvaret och de lönsamhetskrav som kan ställas på varvet. Karlskronavarvet bör sålunda under ett år behålla en kapacitet på 1 miljon timmar. Riksdagen bör göra ett uttalande av denna innebörd.

Detta betyder självfallet inte att inga förändringar skall ske. Tvärtom bör kraftfulla åtgärder sättas in för att effektivisera verksamheten. Enligt vad vi erfarit har Svenska Varv tillsammans med externa konsulter nyligen gjort en omfattande genomgång av varvet. Man har därvid funnit en rad brister som måste rättas till och man har föreslagit en lång rad konkreta åtgärder. Arbetet härmed bör inledas omedelbart och i samarbete med de anställdas organisationer. Koncernledningen måste känna ett ansvar för att så sker.

I regeringspropositionen föreslås att 100 milj. kr. skall ställas till regeringens förfogande för att finansiera åtgärder i syfte att förbättra möjligheterna för Karlskronavarvet att hålla uppe tillverkningsvolymen. Den av oss föreslagna kapacitetsvolymen bör finansieras med medel från detta anslag.

Sysselsättningen

Behandlingen av fjolårets varvsbeslut

I fjolårets socialdemokratiska partimotion om varvspolitiken underströks att det är nödvändigt att strukturomvandlingen inom varvsindustrin fortgår. I väsentliga avseenden ställde vi oss från socialdemokratisk sida bakom Svenska Varvs strukturplan – med dess krav på ökad specialisering mellan varvsenheterna, nedskärning av fartygsproduktionen och kraftfulla åtgärder för att uppnå lönsamhet.

Vi accepterade därmed en utveckling inom varvsindustrin, som inte skulle kunna undgå att leda till avsevärda påfrestningar och krav på omställning för ett stort antal människor. Men vi accepterade inte det som var innebörden av regeringens förslag i varvspropositionen: att strukturförändringarna i varvsindustrin skulle genomföras utan samtidiga insatser för att effektivt stödja de berörda i den svåra omställningen.

Inför arbetet med varvspropositionen uppmanade vi från socialdemokratiskt håll regeringen att sätta in stora resurser för att i samarbete med näringslivet ta fram nya industriprojekt på varvsorterna. Vi gjorde klart att konkreta insatser för att skapa ny sysselsättning på varvsorterna var en förutsättning för att socialdemokraterna skulle kunna acceptera en drastisk neddragning av antalet anställda vid enskilda varvsenheter. Den ort som i det sammanhanget främst var i blickfånget var självfallet Landskrona. Där hotade en nedläggning av varvet – med närmare 3 000 anställda och med många fler indirekt berörda. Utan ny sysselsättning på orten skulle nedläggningen leda till en katastrof för kommunen. Vi klargjorde mot den bakgrunden att förslag från regeringen om statliga insatser för att åstadkomma nya industriprojekt på varvsorterna skulle bli föremål för en mycket positiv behandling från vår sida.

Då regeringen presenterade sin varvsproposition, visade det sig att den inte innehöll några som helst konkreta förslag till statliga insatser för ersättningsproduktion på varvsorterna. Regeringens förslag innebar att endast besluten om nedskärningar och nedläggningar inom varvsindustrin skulle tas. Därefter skulle man se om det behövdes några särskilda insatser för de människor som drabbades. Kring frågan om vilka insatser som i så fall skulle kunna bli aktuella fördes en löslig diskussion i propositionen.

Propositionen var på avgörande punkter starkt bristfällig. Det var emellertid nödvändigt att snabbt komma fram till besluten om innehållet i den framtida varvspropositionen. I en del av de frågor, där vi från socialdemokratisk sida redovisade en annan uppfattning än regeringens, hade vi framgångar vid riksdagens behandling av varvsfrågorna. De praktiska resultaten av dessa framgångar har emellertid visat sig vara mycket begränsade eftersom regeringen underlåtit att genomföra riksdagens beslut.

En av dessa punkter rör behandlingen av Öresundsvraket, där vi lyckades få majoritet i riksdagen för vårt förslag till omstrukturering av vraket. Det riksdagsbeslutet har man över huvud taget inte gjort något försök att genomföra från Svenska Varvs sida, vilket uppenbarligen skett med regeringens gillande.

Regeringens anmärkningsvärda agerande i denna fråga har vid flera tillfällen påtalats från vår sida. Frågan tas upp på annan plats i denna motion.

Det finns emellertid ytterligare några, hittills inte i lika hög grad uppmärksammade, punkter där regeringen agerat i strid mot riksdagens klart uttalade intentioner och beslut. Det gäller dels frågan om anställningsgaranti för de varvsanställda, dels frågan om insatser för att skapa ny sysselsättning i Landskronaregionen.

Vad beträffar den förstnämnda frågan föreslogs i den socialdemokratiska partimotionen att den gällande anställningsgarantin vid storvarven skulle förlängas till att omfatta även den nu förestående omstrukturingsperioden samt utvidgas till att gälla även Svenska Varvs enheter i Blekinge län. Dessutom föreslogs att riksdagen skulle ge regeringen i uppdrag att under hösten 1980 redovisa en utvärdering av det s. k. Projekt 80, som haft till syfte att ta hand om den övertaliga varvpersonalen i Göteborg, och på grundval av bl. a. denna utvärdering redovisa förslag till mer preciserade regler för anställningsgarantin och organisation av särskilda insatser för att underlätta den övertaliga personalens övergång till ny sysselsättning.

Något beslut om en förlängning och utvidgning av anställningsgarantin lyckades vi inte få riksdagsmajoriteten med på. Däremot uttalade näringsutskottet att man ansåg att riksdagen under hösten 1980 skulle få en redovisning av erfarenheterna från Projekt 80 i Göteborg. Näringsutskottets majoritet instämde också i det uttalande som gjorts av arbetsmarknadsutskottets majoritet och som innebar att frågor om anställningsgarantin skulle tas upp hösten 1980. Regeringen hade i propositionen aviserat att man vid den tidpunkten avsåg att återkomma till dessa frågor.

Riksdagen beslöt i enlighet med de förslag som avgivits av den borgerliga majoriteten i de båda utskotten. Riksdagsbeslutet innebar alltså att socialdemokratiska förslag om en förlängning och utvidgning av anställningsgarantin för de varvsanställda avvisades, men att regeringen fick i uppdrag att hösten 1980 återkomma med förslag till riksdagen och därvid också redovisa erfarenheterna av Projekt 80.

Någon sådan redovisning skedde inte och inte heller presenterades några förslag från regeringens sida under hösten. Den redogörelse för Projekt 80, som återfinns i den nu föreliggande propositionen, kan inte heller sägas uppfylla ens mycket lågt ställda krav på en redovisning av de hittillsvarande erfarenheterna. Några förslag presenteras heller inte i sammanhanget. Regeringens agerande i denna fråga måste enligt socialdemokratisk uppfattning sägas vara en anmärkningsvärt öppen demonstration av likgiltighet inför

beslut som fattats av riksdagen.

Detsamma gäller behandlingen av förslagen om särskilda sysselsättningsinsatser på varvsorterna. Också på den punkten gjordes ett uttalande från riksdagens sida av innebörden att regeringen hade att återkomma med förslag under hösten 1980. Man gjorde från riksdagens sida helt klart att förslagen skulle kunna innefatta okonventionella lösningar för att på ett snabbt och praktiskt sätt skaffa nya sysselsättningsstillfällen i varvsregionerna.

Också det socialdemokratiska förslaget om särskilda anslag till vissa regionala utvecklingsfonder för utveckling av ny produktion på varvsorter avvisades av näringsutskottets majoritet med hänvisning till att regeringen skulle återkomma med ett mer samlat ställningstagande till dessa frågor.

Redan det förhållandet att regeringen, tvärtemot riksdagens beslut, underlät att ta upp de här aktuella frågorna i riksdagen under hösten 1980 är anmärkningsvärt och har från socialdemokratisk sida påtalats i konstitutionsutskottet, där frågan nu granskas. Än mer anmärkningsvärt är emellertid att regeringen inte ens nu, då varvsfrågorna ånyo aktualiseras, gör någon ansats att uppfylla de krav som riksdagen under våren 1980 riktade mot regeringen.

Propositionen

Regeringen hävdar, nu liksom i fjolårets varvsproposition, att en avveckling av Öresundsvävet, med omkring 2 600 anställda, och en nedskärning av antalet anställda vid Kockums med 1 500 medför ganska måttliga problem för de berörda, eftersom båda varven är belägna i arbetsmarknader med en för svenska förhållanden betydande storlek. Industriministern säger i propositionen att "det är min bedömning att om man ser till arbetsmarknaden i sin helhet i detta område de problem som kan uppstå till följd av sysselsättningsförändringarna inom varven borde kunna klaras av genom normala arbetsmarknadspolitiska insatser".

Det påpekas emellertid samtidigt att förändringen kommer att slå "jämförelsevis hårt" mot Landskronakommun och att särskilda åtgärder blir nödvändiga för att lösa de problem som kan uppstå där. De konkreta förslagen till åtgärder från regeringens sida är emellertid mycket begränsade.

Industriministern finner inte skäl att tillmötesgå Svenska Varvs begäran om särskilda medel för att betala förtidspensioneringar och särskilda anpassningsåtgärder för de varvsanställda. Det finns enligt propositionen tillräckliga möjligheter inom ramen för ordinarie arbetsmarknadspolitiska resurser. "Arbetsmarknadsmyndigheterna är självfallet beredda att sätta in de arbetsmarknadspolitiska åtgärder som krävs för att underlätta de varvsanställdas övergång till annan sysselsättning."

De 100 milj. kr. som genom fjolårets varvsbeslut, och på socialdemokra-

tiskt initiativ, avsattes för produktutveckling vid Öresundsvarvet, användes aldrig för detta ändamål. Dessa medel föreslås nu bli tillförda ett särskilt bolag, Landskrona Finans AB, som skall ha till uppgift att främja utbyggnaden av näringslivet i Landskronaregionen.

Utöver denna omdisponering av till Öresundsvarvet tidigare anvisade medel innehåller regeringsförslaget inga konkreta åtaganden. Det sägs att regionalpolitiskt stöd i vissa fall kan bli nödvändigt. Man pekar på att regeringen nyligen lämnat tillstånd enligt 136 a § byggnadslagen till att hamnen i Landskrona byggs ut för lagring av kol m. m. Något statligt engagemang i en central hamn för kolimport, i enlighet med önskemålen från Landskrona kommuns sida, sägs däremot inte vara motiverat. Vad gäller verksamheten vid den verkstadsskola som f. n. drivs vid Öresundsvarvet redovisas ingen långsiktig lösning utan endast en förhoppning om att en sådan skall kunna uppnås. Landskrona kommuns begäran om ekonomiskt stöd för att täcka kostnaderna för outhyrda lägenheter föranleder ingen åtgärd.

Som framgår av denna redovisning har regeringen inte ansett att situationen på varvsorterna, och så inte ens i Landskrona, motiverar särskilt långtgående insatser från samhällets sida. Man vill avvakta utvecklingen på arbetsmarknaden i Landskronaregionen innan man tar ställning.

Behovet av särskilda insatser på varvsorterna

Vi påpekade från socialdemokratiskt håll redan i fjolårets varvsmotion att arbetsmarknadssituationen i Skåne inte var av den karaktären att någon större andel av de personer som skulle tvingas sluta vid varven kunde förväntas få arbete i regionen utan särskilda insatser. För Malmös del hade antalet industrisysselsatta minskat med 11 % under andra hälften av 1970-talet. Vad gäller Landskrona var närmare 40 % av de industrisysselsatta i kommunen anställda i Öresundsvarvet, och långt fler var indirekt beroende av varvet för sin sysselsättning.

Situationen har försämrats sedan förra året. Under de senaste månaderna rapporterar länsarbetsnämnden i Malmöhus län en stark ökning av arbetslösheten. Antalet kvarstående lediga platser per 100 arbetssökande var under årets första månader långt mindre än hälften av vad som noterades under motsvarande period i fjol. För Blekinges del rapporteras också en försämring av arbetsmarknadsläget. Antalet lediga platser minskar kraftigt och arbetslösheten ökar.

Vi delar följaktligen från socialdemokratisk sida inte regeringens relativt positiva syn på sysselsättningsläget i varvsregionerna. De planerade kraftiga personalnedskärningarna vid Skåne- och Blekingevarven motiverar enligt socialdemokratisk uppfattning särskilda insatser från samhället för att underlätta omställning till annan sysselsättning och lindra påfrestningarna för de berörda.

Vi skall i det följande redovisa våra förslag till särskilda insatser på varvsorterna. En av de åtgärder som enligt vår uppfattning blir nödvändiga är en förstärkning av arbetsförmedlingsresurserna i Malmöhus län. En analys av antalet arbetsförmedlingstjänster ställda i relation till behovet av förmedlingsinsatser visar att Malmöhus län redan i dag är jämförelsevis dåligt försörjt. Både i Malmö och i Landskrona kommer kraven på arbetsförmedlingsinsatser att öka utomordentligt starkt. Någon realistisk möjlighet att möta dessa ökade krav utan en avsevärd förstärkning av arbetsförmedlingsresurserna i de båda kommunerna finns inte. Vi föreslår att riksdagen uppdrar åt regeringen att tillse att en sådan förstärkning kommer till stånd.

Innan vi går in på de socialdemokratiska förslagen om särskilda insatser på varvsorterna vill vi ta upp en fråga som rör regionalpolitiskt stöd till varvsorterna. I propositionen anmäler industriministern att han är beredd att föreslå regeringen att tills vidare bevilja regionalpolitiskt stöd till företag i Karlskrona kommun enligt vad som normalt lämnas vid stöd utanför stödområdet och tillägger att stöd i sådana fall lämnas enligt de regler som gäller för stödområde 1.

Detta är enligt socialdemokratisk uppfattning en inställning som är orimlig med hänsyn till vad som sägs om Blekinge i det nyligen fattade riksdagsbeslutet om regionalpolitik. Riksdagen ställde sig där enhälligt bakom följande formulering i arbetsmarknadsutskottets betänkande:

Utvecklingen på arbetsmarknaden i Blekinge län är bekymmersam. Det är mot denna bakgrund angeläget att åtgärder vidtas som kan underlätta den industriella utvecklingen i länet. Ingen kommun i länet är placerad i stödområde. Möjlighet finns dock att i särskilda fall ge regionalpolitiskt stöd utanför stödområdena. Med hänsyn till sysselsättningsläget i länet bör undantagsregeln kunna ges en generös tillämpning. Vad särskilt gäller Karlskrona räknar utskottet med att det blir anledning att återkomma till situationen i den kommunen senare i vår i samband med behandlingen av regeringens varvsproposition.

Detta enhälliga riksdagsbeslut om en generös tillämpning av undantagsregeln är enligt vår uppfattning inte förenligt med en begränsning av stödet till de regler som gäller för stödområde 1. Detta bör ges regeringen till känna.

Särskilda sysselsättningsprojekt i varvsregionerna

I fjolärets socialdemokratiska varvsmotion sades bl. a.:

Inför behandlingen av varvsfrågorna har vi från socialdemokratisk sida mycket klart uttalat att beslut om konkreta åtgärder för ny produktion på varvsorterna enligt vår uppfattning bör vara en integrerad del av ett samlat ställningstagande i varvsfrågan. Vi har därför uppmanat regeringen att lägga fram förslag till statliga insatser för att åstadkomma nya industriprojekt på varvsorterna och framhållit att sådana förslag skulle komma att bli föremål

för en mycket positiv behandling från vår sida.

Vår uppmaning till regeringen skall ses mot bakgrund av de svårigheter som ett oppositionsparti har då det gäller att ta fram ett underlagsmaterial, som utan ytterligare överarbetning kan läggas till grund för ett slutligt riksdagsbeslut. För beslut angående ett enskilt projekt krävs regelmässigt grundliga tekniska utredningar liksom kalkyler beträffande projektets kommersiella möjligheter och effekter. Villkoren för projektets genomförande och kraven på statliga insatser kan i allmänhet klarläggas först genom förhandlingar mellan regeringen och en statlig myndighet å ena sidan och enskilda företag å den andra.

Därefter konstaterades att regeringens proposition inte innehöll några förslag av den aktuella typen. Motionen fortsatte:

Vi föreslår att riksdagen ger regeringen i uppdrag att snarast utarbeta ett handlingsprogram med förslag till sådana insatser. Insatserna bör vara av den omfattningen att de i väsentlig grad bidrar till att kompensera det bortfall av arbetstillfällen som uppstår i samband med omstruktureringen av varvsindustrin.

Inför behandlingen av varvsfrågorna har från olika håll, bl. a. berörda län och kommuner samt de fackliga organisationerna, redovisats en rad tänkbara projekt. Dessa bör bli föremål för en seriös prövning från regeringens sida i samband med utarbetandet av förslag till statliga insatser för att skapa ny produktion på varvsorterna.

Som tidigare påpekats uttalade riksdagen, med anledning av våra förslag, att regeringen skulle pröva åtgärder till stöd för konkreta industriprojekt i varvsregionerna under hösten 1980. Några förslag till sådana åtgärder redovisades inte under hösten 1980 och redovisas inte heller i den nu föreliggande propositionen. Vi tvingas upprepa vårt förslag. Vi föreslår därför att riksdagen ger regeringen i uppdrag att snarast utarbeta ett handlingsprogram med förslag till sysselsättningsskapande insatser på varvsorterna. Insatserna i programmet bör omfatta statligt stöd till industrietableringar eller utvecklingsprojekt som på sikt kan leda till industriell produktion. Det kan i sammanhanget vara lämpligt att bl. a. arbeta med någon form av anbudsförfarande. I samband med utarbetandet av programmet bör ske en seriös prövning av de sysselsättningsprojekt som redovisats från berörda län och kommuner samt från de fackliga organisationerna.

Ett av de projekt som i det sammanhanget aktualiserats är en omlastningshamn för kol i Landskrona. Regeringen har nyligen lämnat tillstånd enligt 136 a § byggnadslagen till att hamnen i Landskrona byggs ut för lagring av kol m. m.

Från Landskrona kommuns sida hävdar man att det finns ett behov av en omlastningshamn för kol i landet där kol kan importeras och lastas om för vidare transport till olika förbrukare. Man framhåller att förbrukarna kan vinna påtagliga fördelar genom ett sådant arrangemang dels ekonomiskt, bl. a. genom att rationella transporter möjliggörs, dels från miljösynpunkt genom att kraven på lagerhållning hos de enskilda förbrukarna kan hållas nere.

Enligt socialdemokratisk uppfattning finns det omständigheter som talar för att en central importhamn av den skisserade typen kan vara en lämplig lösning. Samtidigt skulle hamnanläggningen, både under byggnadstiden och därefter, innebära ett utomordentligt värdefullt tillskott av sysselsättnings-tillfällen i Landskrona. Det vore mot den bakgrunden orimligt att utan vidare avvisa Landskrona kommuns förslag. En ytterligare belysning av användar-nas syn på frågan och deras önskemål är emellertid nödvändig. Likaså bör de ekonomiska förutsättningarna för projektet ytterligare klarläggas. Vi föreslår att riksdagen uppdrar åt regeringen att snarast göra erforderliga kompletteringar av underlaget för ett beslut i frågan och att därefter återkomma till riksdagen med förslag. Man får därvid överväga förutsätt-ningarna för en statlig medverkan vid finansieringen av projektet. Detta bör ges regeringen till känna.

I propositionen föreslås att 100 milj. kr. av de medel som tidigare har anvisats för produktutveckling vid Öresundsvarvet skall via Svenska Varv tillföras Landskrona Finans AB – det bolag som bildats för att stimulera utbyggnaden av näringslivet i Landskronaregionen. Från Landskrona kommuns sida har begärts att etableringsbolaget skall få överta anläggning-ar, utrustning m. m. på Öresundsvarvet för en symbolisk summa. Det framgår inte klart av propositionen om det är avsikten att så skall ske. Om så inte blir fallet kan Landskrona Finans AB tvingas utnyttja en betydande del av sina samlade medel för att finansiera förvaltningen av de anläggningar som tidigare tillhörde Öresundsvarvet. Detta skulle kunna innebära en påtaglig begränsning av företagets möjligheter att medverka i industriprojekt och därmed stimulera sysselsättningen i Landskrona. Regeringen bör enligt vår mening vidta sådana åtgärder att de till Landskrona Finans AB anvisade 100 miljoner kronorna ograverade kan utnyttjas för att bidra vid finansieringen av industriprojekt. Det kan ske antingen genom att Öresundsvarvets mark och lokaler successivt förs över till Landskrona Finans AB mot en enbart symbolisk ersättning eller genom att ytterligare medel tillförs bolaget. Detta bör ges regeringen till känna.

Anställningsgarantin

Den nu föreliggande propositionens redogörelse för erfarenheterna av anställningsgarantin och Projekt 80 är som tidigare påpekats utomordentligt bristfällig. Efter en summarisk redovisning av vissa sifferuppgifter framförs uppfattningen att anställningsgarantier av det här aktuella slaget i viss utsträckning kan motverka att arbetskraften går över till företag med goda utvecklingsmöjligheter. Huruvida detta gäller i det här aktuella fallet, och i så fall i vilken utsträckning, diskuteras inte. Man redovisar öppet att någon ekonomisk utvärdering av P 80 inte är gjord och säger att en sådan utan tvekan vore förknippad med stora svårigheter. Man anser emellertid att den genomsnittliga kostnaden per anställd, 200 000 kr., bör noteras.

Härtill kan sägas att en ekonomisk utvärdering av P 80 – i likhet med många andra samhällsekonomiska kalkyler – sannolikt är förknippad med storasvårigheter. Det bör ändå vara möjligt att ge en betydligt klarare bild av kostnadernas fördelning relaterad till omfattningen av de olika verksamheterna inom Projekt 80. Att som görs i propositionen summera kostnader för förtidspensionering, stimulansbidrag, utbildning och annan projektverksamhet och därefter dividera summan med antalet av projektet berörda personer är fullständigt meningslöst.

I vår varvsmotion våren 1980 föreslog vi från socialdemokratisk sida att den då gällande anställningsgarantin vid storvarven skulle bibehållas under den kommande omställningsperioden och att den skulle utvidgas till att omfatta även varven i Blekinge. Till anställningsgarantin borde knytas möjligheter att på de enskilda varvsorterna utnyttja insatser av den typ som gjordes inom P 80-organisationen. Vi föreslog därför att regeringen skulle ges i uppdrag att återkomma med förslag om den närmare utformningen av anställningsgarantin och därtill knutna insatser och i samband därmed redovisa en utvärdering av P 80.

Situationen i dag är i väsentliga avseenden densamma som för ett år sedan. Arbetsmarknadssituationen i varvsregionerna har ingalunda förbättrats. Regeringens uppfattning att de stora personalnedskärningarna vid varven kan genomföras relativt smidigt tack vare de aktuella arbetsmarknadernas betydande storlek är enligt vår uppfattning orimlig och närmast cynisk.

Behovet av en anställningsgaranti och därtill knutna särskilda insatser kvarstår därmed. När det gäller frågan om hur dessa insatser skall organiseras är det viktigt att det beslutsunderlag som en redovisning av erfarenheterna av Projekt 80 skulle utgöra snarast tas fram. En ekonomisk utvärdering av Projekt 80 är också nödvändig.

Vi menar därmed inte att de särskilda insatserna för den övertaliga personalen på de olika varvsorterna skall organiseras på det sätt som skedde i Projekt 80. Det är emellertid uppenbart att de särskilda insatserna i betydande utsträckning måste utgöras av sådana aktiviteter som bedrivits inom Projekt 80, och en analys av kostnader, problem och resultat är därmed värdefull.

Vid Kockums diskuteras f. n. inrättandet av Kockums Resurs, en organisation med uppgift att på ett meningsfullt sätt sysselsätta den övertaliga personalen och slussa ut den i nya arbeten. Kockums Resurs är tänkt att vara en avdelning inom företaget. Man har överslagsmässigt beräknat kostnaden för projektet till 100 milj. kr. för en tvåårsperiod. Verksamheten är bl. a. tänkt att bestå av försäljning av tjänster, internt och externt, exempelvis verkstadsproduktion och konstruktionsarbete. En annan del av verksamheten avser bli ett utvecklingsprogram för att framför allt sysselsätta tjänstemän med utveckling av idéer och projekt. I programmet skall också ingå konsultverksamhet av olika slag och annan försäljning av tjänstemannatjänster. Dessutom planeras ett utbildningsprogram och kon-

takter med arbetsmarknadsmyndigheter för att underlätta för personalen att få arbete utanför och inom företaget.

Insatser för att utveckla ny industriell produktion inom varvsföretagen måste enligt socialdemokratisk uppfattning inta en viktig plats i arbetet för att i största möjliga utsträckning undvika att neddragningen av fartygsproduktionen får oacceptabla sociala konsekvenser. Det arbete som nu pågår inom ramen för Kockums Resurs bör därför enligt vår mening föras vidare. Det bör vara regeringens uppgift att ställa erforderliga medel till förfogande för att verksamheten skall kunna genomföras. Detta kan ske i samband med att man lägger fram de förslag om utformningen av särskilda insatser för den övertaliga personalen vid varven, som tas upp nedan.

Kockums Resurs påminner visserligen i många avseenden om Projekt 80 men vad gäller såväl den tänkta organisationen som det planerade innehållet i verksamheten finns betydande skillnader. Vi ser det från socialdemokratisk sida som naturligt att man på de olika varvsorterna väljer skilda lösningar, anpassade till de lokala förhållandena. De särskilda insatserna i anslutning till anställningsgarantin bör därför utformas med hänsyn till de förhållanden som gäller på de enskilda varvsorterna och i samarbete med de lokala fackliga organisationerna. Detta bör ges regeringen till känna.

Vi föreslår att riksdagen beslutar att en anställningsgaranti skall gälla för storvarven och för Svenska Varvs enheter i Blekinge under den kommande omställningsperioden. Riksdagen bör uppdra åt regeringen att snarast fastställa riktlinjer för en sådan anställningsgaranti och ställa erforderliga medel till Svenska Varvs förfogande. Regeringen bör återkomma till riksdagen med förslag om utformningen av särskilda insatser för den övertaliga personalen. Samtidigt bör erfarenheterna av Projekt 80 redovisas.

Verkstadsskolan i Landskrona

I en socialdemokratisk motion (1978/79:127) med anledning av proposition 1978/79:49 om vissa varvsfrågor begärdes omedelbara åtgärder för att säkerställa yrkesutbildning och omskolning på varvsorterna. Bakgrunden till denna begäran var att genom omstrukturering av bl. a. Landskronavarvet skulle den där förlagda verkstadsskolan komma i fara vid nedläggning av produktionen vid varvet. I samband med riksdagens behandling av nämnda motion framhöll näringsutskottet bl. a. följande (NU 1978/79:17).

Näringsutskottet vill understryka den viktiga roll som verkstadsskolorna inom varvsföretagen har spelat och även fortsättningsvis kan spela. Utbildningen har givetvis i första hand tagit sikte på varvens behov, men den har även lett till en kompetens som är gångbar på många andra yrkesområden.

Med de svårigheter som ungdomar i dag har att få anställning är den chans till yrkesutbildning som företagsskolorna erbjuder särskilt betydelsefull.

Utbildningen bör emellertid inte bedömas som enbart en arbetsmarknadspolitisk angelägenhet utan som ett allmänt samhällsintresse. Berörda myndigheter på kommunal, regional och central nivå bör i samråd med varvsföretagen söka finna en lösning på frågan hur varvens verkstadsskolor skall kunna fortsätta sin verksamhet.

I den nu föreliggande propositionen anges att verksamheten vid Öresundsvarvets verkstadsskola skall kunna fortgå genom företagets försorg till dess att skolan har avvecklats, dvs. till mitten av 1983. Det innebär enligt propositionen att alla som påbörjat utbildning vid skolan kan fullfölja den. För tiden därefter anförs inget konkret, endast att en lösning skall eftersträvas som syftar till att ge Landskronaregionen fortsatt hög standard i fråga om yrkesutbildning.

Vi beklagar att regeringen inte mer ingående haft möjlighet att behandla frågan om den fortsatta yrkesutbildningen i Landskrona. Den utbildning som i dag ges vid verkstadsskolan svarar för en stor del av regionens yrkesutbildning inom en sektor som regeringen enligt budgetpropositionen anser bör öka. Det vore i det läget anmärkningsvärt om kommunen beroende på varvsnedläggningen tvingas anordna yrkesutbildning i andra former. Detta är förenat med stora svårigheter och betydande kostnader. Det vore enligt vår mening samhällsekonomiskt föga rationellt att inte söka bevara en utbildning som redan finns. Samma mening uttrycktes också av näringsutskottet vid dess behandling av frågan hösten 1978 och som återgivits i det föregående.

Vi vill i detta sammanhang peka på den lösning som vidtogs i Göteborg när motsvarande problem framkom vid nedläggningen av Eriksbergs Mekaniska Verkstads AB med dess varvsrörelse vid Lindholmens Varv. Med hänsyn till sysselsättningssituationen och behovet av utbildning i regionen kom där att anordnas gymnasieskolutbildning, arbetsmarknadsutbildning, utveckling och forskning samt produktion. För att detta skulle kunna genomföras tillförde AB Götaverken, med vilket Eriksberg under tiden lagts samman, byggnader och mark samt staten ett tillskott av 60 milj. kr. Medlen skulle användas för ombyggnad av lokaler samt iordningställande av markområdet. Det av AB Götaverken för ändamålet särskilt bildade bolaget har därefter utan vederlag överlåtits på Göteborgs kommun.

Med denna lösning räddades värdefull utbildningskapacitet i regionen. I den proposition som behandlade den nya verksamheten på Lindholmenområdet (prop. 1977/78:25) uttalades bl. a. att en nybyggd anläggning med liknande verksamhet torde medföra väsentligt högre investeringsutgifter och att Lindholmenanläggningen medgav kostnadsfördelar jämfört med genomförande i andra former.

Det är enligt vår mening nödvändigt att även efter 1983 säkerställa en kvalitativ yrkesutbildning i Landskronaregionen. Det finns därför starka skäl att överväga olika åtgärder för att nå en sådan lösning. Exemplet från Göteborg visar att även okonventionella lösningar kan bringas att fungera

väl. Mot denna bakgrund föreslår vi, i enlighet med vad näringsutskottet tidigare uttalat, att riksdagen beslutar uppdra åt regeringen att i god tid före 1983 presentera sådana förslag att yrkesutbildningen vid det nuvarande Öresundsvarvet i Landskrona kan fortgå även efter 1983.

Av föredragandens skrivning framgår att han inte tänker sig att någon intagning till verkstadsskolan skall ske hösten 1981. Det skulle innebära ett kraftigt ingrepp i regionens yrkesutbildning, som inte kan åtgärdas med så kort varsel. Vi anser det angeläget att säkerställa en intagning till verkstadsskolan även hösten 1981 så att ungdomarnas möjligheter till yrkesutbildning i regionen inte kraftigt försämras. Genom statsbidragsbestämmelserna för företagsförlagd gymnasieskolutbildning finns inga hinder att bekosta en fortsatt utbildning vid verkstadsskolan även under nästkommande läsår.

Riksdagen hör som sin mening besluta ge regeringen detta till känna.

Övriga frågor

Landskrona kommun har hemställt om statligt bidrag för att täcka kommunens kostnader för outhyrda lägenheter i det allmännyttiga bostadsföretaget AB Landskronahem. Vid senaste årsskiftet var antalet outhyrda lägenheter 600 och kommunen befarar en fördubbling som en följd av nedläggningen av Öresundsvarvet. Frågan tas upp i propositionen. Regeringen har emellertid inte funnit skäl att föreslå någon ändring av grunderna för eftergift av hyresförlustlån för Landskrona kommun.

Från socialdemokratiskt håll delar vi inte den uppfattningen. Landskrona kommun har redan i utgångsläget stora ekonomiska problem till följd av att lägenheter i det kommunägda bostadsföretaget AB Landskronahem står outhyrda. Det kommer sannolikt inte att gå att undvika att nedläggningen av Öresundsvarvet ger upphov till en betydande befolkningsavtrappning för kommunen som i sin tur leder till en påtaglig ökning av antalet tomma lägenheter.

Enligt vår uppfattning är det i detta fall motiverat att staten i särskild ordning lindrar de utomordentliga ekonomiska problem som drabbar kommunen som en direkt följd av nedläggningen av Öresundsvarvet. Ett riktmärke för de statliga insatserna kan enligt vår mening vara att kommunen skall kompenseras för kostnaderna för ökningen i antalet tomma lägenheter under exempelvis en treårsperiod. De närmare formerna för hur ersättningen skall utgå bör utarbetas av regeringen. Vad som här sagts om särskild ersättning till Landskrona kommun för täckande av kostnader för tomma lägenheter bör ges regeringen till känna.

Som vi tidigare nämnt har Kalmar Varv AB försatts i konkurs. Betydande ansträngningar har gjorts av konkursförvaltaren, de fackliga organisationerna och Kalmar kommun för att finna intressen för en rekonstruktion av företaget. Detta har dock inte lyckats. Däremot har tidigare anställda vid

varvet startat företag på varvsområdet, den s. k. Varvsholmen. Dessa företag hyr f. n. lokaler av konkursförvaltaren.

Från kommunens sida anser man det vara mycket angeläget att lokaler och utrustning på Varvsholmen bibehålls och bildar basen för en ny industriell verksamhet. Kommunen önskar därför via sitt industrifastighetsbolag förvärva Varvsholmen. Avsikten är att efter vissa ombyggnadsarbeten hyra ut lokaler och inventarier till bl. a. de nämnda nystartade företagen.

Nedläggningen av Kalmar Varv innebär ett mycket kännbart bortfall av arbetstillfällen i kommunen. Den nya sysselsättning som kan komma till stånd i det planerade industrihotellet på Varvsholmen är därför mycket värdefull. Enligt vår mening bör staten kunna medverka i finansieringen av industrihotellet. Detta bör ske genom att det i statsbudgeten för budgetåret 1978/79 uppförda reservationsanslaget C 5. Bidrag till sysselsättningsåtgärder inom varvsregionerna får användas i Kalmar kommun för detta ändamål.

Hemställan

Med hänvisning till vad som anförts hemställs

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts rörande utvecklingen vid Karlskronavarvet AB.
2. att riksdagen begär att regeringen vidtar åtgärder för att förstärka arbetsförmedlingsresurserna i Malmöhus län.
3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts rörande regionalpolitiskt stöd i Blekinge län.
4. att riksdagen begär att regeringen snarast utarbetar förslag till sysselsättningsskapande insatser på varvsorterna i enlighet med vad som anförts i motionen.
5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts rörande omlastningshamn för kol i Landskrona.
6. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts rörande medelsanvisningen till Landskrona Finans AB.
7. att riksdagen begär att regeringen snarast fastställer riktlinjer för en anställningsgaranti för de varvsanställda vid storvarven och Svenska Varvs enheter i Blekinge samt anvisar erforderliga medel härför till Svenska Varv AB.
8. att riksdagen begär att regeringen till riksdagen redovisar förslag till utformning av särskilda insatser för den övertaliga personalen vid varven i enlighet med de riktlinjer som anges i motionen.

9. att riksdagen begär att regeringen till riksdagen redovisar erfarenheterna av Projekt 80 i Göteborg,
10. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförs rörande fortsatt utbildning vid Öresundsvarvets verkstadsskola,
11. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförs rörande statlig ersättning till Landskrona kommun för täckande av kostnader för tomma lägenheter,
12. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförs rörande finansieringen av industrihotellet i Kalmar.

Stockholm den 10 april 1981

OLOF PALME (s)

CURT BOSTRÖM (s)

INGVAR CARLSSON (s)

HANS GUSTAFSSON (s)

LILLY HANSSON (s)

LENA HJELM-WALLÉN (s)

PAUL JANSSON (s)

GÖRAN KARLSSON (s)

OLLE WESTBERG (s)

i Hofors

MAJ-LIS LANDBERG (s)

ESSEN LINDAHL (s)

LISA MATTSON (s)

THAGE PETERSON (s)

ANNA-GRETA SKANTZ (s)

INGVAR SVANBERG (s)

LARS ULANDER (s)

VALTER KRISTENSON (s)

